

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

РОЗ'ЯСНЕННЯ

01.04. 2020

№ 2

Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю

Відповідно до пункту 15 частини першої статті 11 Закону України «Про запобігання корупції» Національне агентство з питань запобігання корупції надає роз'яснення, методичну та консультаційну допомогу, зокрема, щодо застосування положень Закону та прийнятих на його виконання нормативно-правових актів.

Ці Роз'яснення відображають позицію Національного агентства з метою забезпечення однакового застосування положень Закону стосовно вимог фінансового контролю, мають рекомендаційний характер і не містять нових правових норм. Для розкриття змісту питань, що виникають у зв'язку із роз'ясненнями положень Закону, можуть бути застосовані терміни та положення, значення яких розкриті в інших законах та нормативно-правових актах.

У Роз'ясненнях враховані зміни, внесені Законом України від 02 жовтня 2019 р. № 140-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції», Законом України від 04 березня 2020 р. № 524-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції», а також результати правозастосовної практики Національного агентства.

У цих Роз'ясненнях вживаються такі скорочення:

декларація – декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, види яких передбачені Законом;

Закон – Закон України «Про запобігання корупції»;

Національне агентство – Національне агентство з питань запобігання корупції;

ПК України – Податковий кодекс України;

ПМ – прожитковий мінімум, встановлений для працездатних осіб на 1 січня звітного року;

ЦК України – Цивільний кодекс України.

I. Щодо типів декларації

1. Про порядок подачі декларації особою, яка претендує на зайняття посади, для проведення спеціальної перевірки

Для проведення спеціальної перевірки використовується декларація, яка повністю охоплює попередній рік – період з 1 січня по 31 грудня включно.

Згідно зі статтями 56, 57 Закону та Порядком проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 171, особа, яка претендує на зайняття посади, яка передбачає зайняття відповідального або особливо відповідального становища, а також посади з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, подає до Національного агентства в порядку, визначеному частиною першою статті 45 Закону, декларацію за минулий рік.

Для проведення спеціальної перевірки можна подати один з таких видів декларацій:

- щорічну декларацію (тип «щорічна»), яка подається відповідно до частини першої статті 45 Закону;
- декларацію після звільнення (тип «після звільнення»), яка подається відповідно до абзацу другого частини другої статті 45 Закону;
- декларацію особи, яка претендує на зайняття посади (тип «кандидата на посаду»), яка подається відповідно до частини третьої статті 45 Закону.

Декларацію «перед звільненням» (подання якої передбачене абзацом першим частини другої статті 45 Закону) Національне агентство може використати для спеціальної перевірки, лише якщо вона охоплює період з 1 січня по 31 грудня включно.

Під час здійснення спеціальної перевірки Національне агентство перевірятиме декларацію за попередній рік, яка була подана останньою, без врахування її типу.

Якщо особа, яка перемогла у конкурсі, раніше не подавала декларацію за минулий рік, їй необхідно подати декларацію «кандидата на посаду».

У такій декларації потрібно зазначити назву майбутнього місця роботи і майбутньої посади, у зв'язку з якою в особи виник обов'язок подати декларацію, тип і категорію посади, на яку вона претендує, інші статуси (чи належить суб'єкт декларування до осіб, які займають відповідальне або особливо відповідальне становище, відповідно до статті 56 Закону; чи належить його посада до посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків, а також чи належить особа до публічних діячів), які зазначаються, зважаючи на статус посади, на яку особа претендує.

2. Щодо особливостей заповнення декларацій, які подаються у 2020 році

У деклараціях типів «щорічна», «після звільнення» та «кандидата на посаду» за 2019 рік інформація зазначається відповідно до вимог, визначених у статті 46 Закону в редакції, що діяла станом на 25 вересня 2019 року.

20 березня 2020 р. набрав чинності Закон України № 524-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції». Пункт 53 розділу І зазначеного Закону встановлює, що в деклараціях за 2019 рік інформація зазначається згідно з вимогами, визначеними в статті 46 Закону в редакції, що діяла станом на 25 вересня 2019 року.

Зокрема, у трьох типах декларацій за 2019 рік – «щорічна», «після звільнення», «кандидата на посаду» – не потрібно зазначати:

унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі суб'єкта декларування та членів його сім'ї;

належність до національних публічних діячів;

зареєстроване місце проживання членів сім'ї суб'єктів декларування;

об'єкти декларування, які перебували у володінні або користуванні суб'єкта декларування або членів його сім'ї протягом не менше половини днів звітного періоду;

членів сім'ї суб'єкта декларування, які спільно з ним проживали сукупно протягом не менше 183 днів протягом року;

трасти або інші подібні правові утворення, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї;

криптовалюти, що належать суб'єкту декларування або членам його сім'ї;

банківські та інші фінансові установи, в яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно (розділ 12.1 декларації).

Водночас такі відомості необхідно зазначати у декларації «перед звільненням», яка подається у 2020 році, а також у «щорічній», «після звільнення», «кандидата на посаду» за 2020 рік та подальші звітні періоди.

II. Щодо суб'єктів декларування

3. Чи повинні подавати декларації посадові особи комунальних некомерційних підприємств, які здійснюють свою основну діяльність у сфері охорони здоров'я?

Тільки керівники закладів охорони здоров'я центрального, обласного, районного, міського (міст обласного значення, міст Києва та Севастополя) рівня. Іншим посадовим особам таких підприємств подавати декларації не потрібно.

Відповідно до підпункту «а» пункту 2 частини першої статті 3 Закону його дія поширюється, зокрема, на посадових осіб юридичних осіб публічного права, які не зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті.

Однак, згідно з частиною п'ятою статті 45 Закону, дія розділу VII «Фінансовий контроль» Закону (у якому, зокрема, і йдеться про подання декларацій) не поширюється на посадових осіб закладів, установ та організацій, які здійснюють основну діяльність, зокрема, у сфері охорони здоров'я (крім керівників закладів охорони здоров'я центрального, обласного, районного, міського (міст обласного значення, міст Києва та Севастополя) рівня).

Незважаючи на те, що частина п'ята статті 45 Закону прямо не виключає з переліку осіб, які подають декларації, посадових осіб підприємств, абзацом третім частини першої статті 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я до закладів охорони здоров'я віднесено юридичних осіб будь-якої форми власності та організаційно-правової форми, що забезпечують медичне обслуговування населення на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних (фармацевтичних) працівників.

Положеннями статті 16 Основ законодавства України про охорону здоров'я встановлено, що за організаційно-правовою формою заклади охорони здоров'я комунальної власності можуть утворюватися та функціонувати як комунальні некомерційні підприємства або комунальні установи, а їх керівниками є особи, призначені на посаду уповноваженим виконавчим органом управління власника закладу охорони здоров'я на конкурсній основі шляхом укладання з ними контракту.

Враховуючи викладене, на посадових осіб комунальних некомерційних підприємств, які утворені внаслідок реформування закладів охорони здоров'я (крім керівників закладів охорони здоров'я центрального, обласного, районного, міського (міст обласного значення, міст Києва та Севастополя) рівня), не поширюється дія Закону в частині обов'язку декларування.

4. Яку інформацію щодо зареєстрованого місця проживання слід зазначати внутрішньо переміщеним особам у розділі 2.1 «Інформація про суб'єкта декларування» декларації?

Інформацію про зареєстроване місце проживання, зазначену в паспорті громадянина України чи іншому документі.

Відповідно до пункту 9 Правил реєстрації місця проживання, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02 березня 2016 р. № 207, відомості про реєстрацію місця проживання вносяться до паспорта громадянина України, тимчасового посвідчення громадянина України, посвідки на постійне проживання, посвідки на тимчасове проживання, посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, посвідчення особи, якій надано тимчасовий захист.

Суб'єкти декларування, в тому числі внутрішньо переміщені особи, у розділі 2.1 «Інформація про суб'єкта декларування» декларації зазначають відомості про зареєстроване місце проживання відповідно до вищевказаних документів.

У блоці полів «Місце фактичного проживання або поштова адреса, на яку Національне агентство з питань запобігання корупції може надсилати кореспонденцію суб'єкту декларування» такі суб'єкти зазначають адресу фактичного місця проживання станом на кінець звітного періоду або поштову адресу, на яку їм буде зручно отримувати кореспонденцію від Національного агентства.

III. Загальні положення щодо відображення відомостей про об'єкти декларування

5. Щодо декларування об'єктів нерухомості, які розміщені на тимчасово окупованих територіях

Суб'єкт декларування зобов'язаний вносити до декларації відомості про всі об'єкти нерухомості, що належать йому та членам його сім'ї на праві приватної власності або знаходяться у них на праві володіння або користування, в тому числі якщо такі об'єкти розташовані на тимчасово окупованій території України.

Відповідно до статей 4, 11 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», статті 2 Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» на тимчасово окупованій території діє особливий правовий режим вчинення правочинів, реалізації та забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

За фізичними особами, підприємствами, установами, організаціями зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що перебуває на тимчасово окупованій території, якщо воно набуто відповідно до законів України.

Набуття та припинення права власності на нерухоме майно, яке перебуває на тимчасово окупованій території, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованої території.

На тимчасово окупованій території будь-який правочин щодо нерухомого майна, у тому числі щодо земельних ділянок, вчинений з порушенням вимог Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», інших законів України, вважається недійсним з моменту вчинення і не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю.

6. Щодо заповнення поля «Дата набуття права» розділів 3 «Об'єкти нерухомості» та 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби» декларації

Якщо об'єкт декларування належить суб'єкту декларування на праві приватної власності (у тому числі спільної) і одночасно перебуває у володінні або користуванні членів сім'ї такого суб'єкта незалежно від форми правочину, внаслідок якого набуто таке право (або навпаки), у полях «Дата набуття права» необхідно зазначити дату набуття права приватної власності.

Якщо право приватної власності на частки в одному об'єкті декларування було набуто в різний час, у полях «Дата набуття права» необхідно зазначити останню дату набуття такого права.

Якщо об'єкт декларування перебуває у володінні або користуванні суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї, але належить на праві приватної власності третій особі, у полях «Дата набуття права» необхідно зазначити дату початку фактичного користування таким майном.

Додатково рекомендуємо дивитись пункти 38 та 51 Роз'яснень щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю від 13 лютого 2020 р. № 1.

7. Щодо округлення кількісних та вартісних відомостей у декларації

Не округлюються відомості щодо:

площі об'єктів нерухомості, які відображаються у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» декларації (відображаються відповідно до правовстановлюючих документів);

номінальної вартості цінних паперів у розділі 7 «Цінні папери»;

вартості у грошовому вираженні і відсотка від загального капіталу в розділі 8 «Корпоративні права»;

кількості криптовалюти* у розділі 10 «Нематеріальні активи».

Таким чином, якщо площа квартири – 51,4 м², потрібно вказувати її повністю, а не округлювати до 51 м².

Округлюються (відповідно до математичних правил округлення) до 1 (одиниці) відомості щодо:

вартості криптовалюти* та інших об'єктів, що зазначається в розділі 10 «Нематеріальні активи»;

вартості об'єктів декларування, які відображаються у розділах 3 «Об'єкти нерухомості», 5 «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)», 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби»;

грошових показників у розділах 11 «Доходи, у тому числі подарунки», 12 «Грошові активи», 13 «Фінансові зобов'язання» та 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування».

Згідно з математичними правилами округлення робиться до найближчого цілого числа. Якщо перша відкинута цифра менше п'яти, то попередня цифра не змінюється; якщо більше п'яти – попередня цифра збільшується на одиницю; якщо дорівнює п'яти – підходить кожне із зазначених правил. Наприклад, якщо особа заробила за рік 100 000,11 грн, в декларації потрібно вказати просто 100 000 грн. Якщо ж особа заробила 100 000,78 грн, в декларації потрібно зазначити 100 001 грн.

* Інформація про криптовалюту, що належать суб'єкту декларування або членам його сім'ї, не зазначається у деклараціях типів «щорічна», «після звільнення», «кандидата на посаду» за 2019 рік.

IV. Особливості відображення відомостей про об'єкти нерухомості

8. Чи необхідно у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» декларації зазначати відомості про право користування третіх осіб щодо об'єкта нерухомості, де проживає суб'єкт декларування, якщо такі треті особи не є членами його сім'ї, але зареєстровані за цією адресою?

Ні, така інформація не підлягає відображенню в декларації.

V. Особливості відображення відомостей про транспортні засоби

9. Чи потрібно декларувати транспортні засоби, якщо ні суб'єкт декларування, ні члени його сім'ї не мають посвідчення водія?

Так, якщо транспортний засіб належить суб'єкту декларування або членам його сім'ї на праві приватної власності, у тому числі спільної власності, або перебуває в їх володінні або користуванні незалежно від форми правочину, внаслідок якого набуто таке право.

За змістом пункту 3 частини першої статті 46 Закону у декларації повинні бути зазначені відомості про транспортні засоби, які належать суб'єкту декларування та членам його сім'ї на праві власності або перебувають у їх володінні чи користуванні станом на останній день звітного періоду або протягом не менше половини днів протягом звітного періоду* незалежно від:

користування ними безоплатно чи за плату;

наявності у суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї посвідчення водія та/або фактичного керування такими транспортними засобами;

наявності чи відсутності у суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї родинних зв'язків із власником транспортних засобів;

виду та форми (усної чи письмової) правочину, на підставі якого транспортні засоби перебувають у власності, користуванні.

Наголошуємо, що не потрібно вказувати в декларації відомості про службові транспортні засоби, які використовуються тільки у службових цілях.

Також не потрібно зазначати в декларації відомості про транспортні засоби, які належать на праві приватної власності або перебувають у володінні чи користуванні юридичних осіб, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї, якщо такі транспортні засоби призначені виключно для використання в процесі здійснення господарської діяльності юридичної особи.

У разі якщо ці транспортні засоби використовуються суб'єктом декларування або членами його сім'ї для власних потреб – відомості про них підлягають відображенню у декларації.

* Інформація про транспортні засоби, які перебували у володінні або користуванні суб'єкта декларування або членів його сім'ї протягом не менше половини днів протягом звітного періоду, не зазначається при поданні декларацій типів «щорічна», «після звільнення», «кандидата на посаду» за 2019 рік.

10. Чи необхідно суб'єкту декларування зазначати в декларації відомості про нерозмитнений транспортний засіб, який належить на праві власності третій особі, але яким суб'єкт декларування або члени його сім'ї користувалися у звітному періоді?

Так.

Згідно з пунктом 3 частини першої статті 46 Закону у декларації зазначаються відомості про цінне рухоме майно, зокрема таке, що перебуває у володінні або користуванні суб'єкта декларування або членів його сім'ї незалежно від форми правочину, внаслідок якого набуто таке право.

У декларації зазначається об'єкт декларування (зокрема, транспортний засіб), яким суб'єкт декларування або члени його сім'ї користувалися станом на останній день звітного періоду або протягом не менше половини днів протягом звітного періоду*.

* Інформація про транспортні засоби, які перебували у володінні або користуванні суб'єкта декларування або членів його сім'ї протягом не менше половини днів протягом звітного періоду, не зазначається при поданні декларацій типів «щорічна», «після звільнення», «кандидата на посаду» за 2019 рік.

VI. Особливості відображення відомостей про цінні папери

11. Чи необхідно у розділі 7 «Цінні папери» декларації зазначати відомості про приватизаційний майновий сертифікат?

Так.

Якщо вартість приватизаційного сертифіката визначена у карбованцях, у полі «Номінальна вартість цінного папера» обирається позначка «Не застосовується».

VII. Особливості відображення відомостей про доходи, у тому числі подарунки

12. Чи відображаються у декларації відомості про рух коштів між суб'єктом декларування та членами його сім'ї у розділах 11 «Доходи, у тому числі подарунки» та 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації?

Ні, якщо це не подарунок.

Рух коштів у готівковій або безготівковій формі між суб'єктом декларування та членами його сім'ї, відомості про яких зазначені в розділі 2.2 «Інформація про членів сім'ї суб'єкта декларування» декларації, не вважається доходом/видатком в розумінні Закону та не підлягає декларуванню в розділах 11 «Доходи, у тому числі подарунки» та 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

Разом з тим, якщо такі кошти є предметом договору дарування (усного чи письмового), укладеного між суб'єктом декларування та членами його сім'ї, — вони вважаються доходом та декларуються в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації як подарунок (з урахуванням встановленого Законом порогу декларування).

Інформація про видаток, зокрема на подарунок, зазначається у блоці полів «Інформація щодо видатку» розділу 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації (з урахуванням встановленого Законом порогу декларування).

У разі руху грошових коштів між суб'єктом декларування та особами, відомості про яких не зазначено в розділі 2.2 «Інформація про членів сім'ї суб'єкта декларування» декларації, такі грошові кошти підлягають декларуванню на загальних підставах, незалежно від наявності родинного зв'язку.

13. Чи зазначаються у декларації відомості про путівку, отриману суб'єктом декларування (членами його сім'ї) за рахунок коштів відповідного фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування?

Так, ці відомості відображаються в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації – в тій частині вартості путівки, яка оплачена відповідним фондом.

Згідно з пунктом 7 частини першої статті 46 Закону у декларації зазначаються відомості про отримані доходи суб'єкта декларування або членів його сім'ї. Одним із видів доходу є вартість путівки на відпочинок, оздоровлення та лікування, у тому числі на реабілітацію осіб з інвалідністю, отриманої декларантом або членами його сім'ї за рахунок коштів відповідного фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Дані щодо вартості наданої путівки мають міститись у Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків (за формою 1-ДФ), інформацію з якого можна безкоштовно отримати особисто в територіальних органах Державної податкової служби України або онлайн в електронному кабінеті за адресою: <https://cabinet.tax.gov.ua/> (для входу знадобиться електронний цифровий підпис). У формі 1-ДФ ці дані мають міститися із ознакою доходу 156.

У разі відсутності даних щодо вартості такої путівки в Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків, за відповідною інформацією рекомендуємо звертатись до органів соціального захисту населення.

Якщо зазначені відомості суб'єкту декларування не вдалось отримати, рекомендуємо повідомити цей факт Національному агентству через персональний електронний кабінет.

14. Чи вважається доходом у цілях декларування податкова знижка?

Ні.

Право платника на податкову знижку передбачене статтею 166 ПК України. Податкова знижка нараховується на доходи, які отримані у вигляді заробітної плати.

У декларації зазначаються відомості про отриману заробітну плату, включаючи податки і збори. Тому кошти, отримані як податкова знижка відповідно до статті 166 ПК України, не вважаються доходом для цілей декларування та не зазначаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

15. Як декларувати доходи у вигляді процентів, нарахованих за валютним вкладом?

Потрібно суму кожного нарахування процентів за певний період, включаючи податки і збори, конвертувати у гривню за валютним (обмінним) курсом Національного банку України, що діяв на дату фактичної виплати процентів, потім визначити їхній сукупний розмір, отриманий за звітний період в одному банку і зазначити в декларації цю загальну суму процентів.

Наприклад, 1 лютого банк нарахував проценти за січень у сумі 50 євро; 15 лютого, після утримання податків і зборів, банк (у готівковій чи безготівковій формі) виплатив вкладнику 40,25 євро процентів за січень. Курс гривні щодо євро станом на 15 лютого становив 26,5872 грн/євро, тобто $50 \times 26,5872 = 1\,329,36$ грн – конвертована сума виплачених (отриманих) процентів за січень. За аналогічною схемою слід конвертувати проценти за весь період, на який було розміщено вклад, і зазначити в декларації їхній сукупний розмір.

Дохід у вигляді процентів, нарахованих за кількома вкладками, поміщеними в один банк, зазначається в декларації сукупно.

Дохід у вигляді процентів, нарахованих за вкладками, поміщеними в різні банки, зазначається в декларації окремо.

Для отримання детальної інформації щодо нарахованих (виплачених) процентів радимо звернутись до банку, в якому розміщено вклад.

VIII. Особливості відображення відомостей про грошові активи

16. Чи необхідно суб'єкту декларування, який є акцептованим кредитором банку, що перебуває у стані ліквідації, зазначати відомості про невикрадені йому кошти у розділі 12 «Грошові активи» декларації?

Так, окрім коштів, вимоги за якими вважаються погашеними станом на кінець звітного року.

Згідно з положеннями частини другої статті 49 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» фонд гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд) визначає суму заборгованості кожному кредитору та відносить вимоги до певної черги погашення.

Таким чином, суб'єкт декларування, який є акцептованим кредитором банку, що перебуває у стані ліквідації, повинен зазначати у розділі 12 «Грошові активи» декларації відомості про кошти у сумі, визначеній Фондом.

Щоб задовольнити вимоги акцептованих кредиторів, Фонд або уповноважена особа Фонду формує ліквідаційну масу банку та продає його активи. Якщо ж у банку недостатньо майна для виплати коштів всім кредиторам, незадоволені вимоги вважаються погашеними, що однак не позбавляє Фонд або уповноважену особу Фонду права звертатися з вимогами до пов'язаної з банком особи.

Таким чином, не підлягають відображенню в декларації відомості про кошти, вимоги за якими вважаються погашеними станом на кінець звітного року. Погашеними вважаються вимоги, які банк не може задовольнити через нестачу коштів та активів.

17. Як відображати в декларації інформацію щодо грошових заощаджень, поміщених в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, якщо компенсацію втрат від їх знецінення суб'єкт декларування та/або члени його сім'ї не отримували або отримували частково?

Якщо суб'єкту декларування або членам його сім'ї було видано ощадну книжку і відкрито компенсаційний рахунок в Ощадному банку України, то залишок коштів на такому рахунку підлягає декларуванню в розділі 12 «Грошові активи» декларації, у випадку якщо сукупна вартість усіх наявних станом на останній день звітного періоду в суб'єкта декларування або члена його сім'ї (окремо у кожної особи) грошових активів перевищує 50 ПМ.

Наприклад, якщо у суб'єкта декларування є кошти на ощадній книжці в розмірі 10 ПМ, а також інші грошові активи в розмірі 40 ПМ, їх необхідно відобразити в декларації, оскільки сумарно це становитиме 50 ПМ (додатково рекомендуємо дивитись пункт 97 Роз'яснень щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю від 13 лютого 2020 р. № 1).

Заощадження громадян, поміщені в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР, відновлювалися у співвідношенні 1 карбованець заощаджень на 1,05 гривні – станом на 1 жовтня 1996 року.

Так, зобов'язання держави перед громадянами України, які внаслідок знецінення втратили грошові заощадження, поміщені в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, а також у державні цінні папери, придбані в установах Ощадного банку СРСР, що діяли на території України, встановлені Законом України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України».

Відповідно до положень вищезазначеного Закону установи Ощадного банку України протягом грудня 1996 року – березня 1997 року проводили одноразову індексацію вкладів громадян, на проіндексовану суму видавалася ощадна книжка. Компенсація втрат від знецінення грошових заощаджень проводилася їх власникам починаючи з 1997 року в грошовій (готівковій чи безготівковій) формі через установи Ощадного банку України після внесення в інформаційно-аналітичну систему «Реєстр вкладників заощаджень громадян» відомостей про них, необхідних для ідентифікації вкладника під час відкриття рахунку, а також в інших формах відповідно до законодавства.

Таким чином, якщо в особи був вклад в Ощадбанку СРСР на певну суму в карбованцях, потім ця сума була проіндексована Ощадбанком України і на ім'я вкладника відкрито компенсаційний рахунок на суму індексації вкладу в гривні, то значення для цілей декларування має тільки сума залишку на такому компенсаційному рахунку. Для отримання відповідної інформації радимо звертатись до Ощадного банку України.

ІХ. Особливості відображення відомостей про банківські та інші фінансові установи, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки

18. Чи необхідно зазначати в декларації відомості про банківські установи, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкрито рахунок, якщо такий рахунок використовувався для отримання компенсації втрат від знецінення грошових заощаджень та державних

цінних паперів, поміщених (придбаних) в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР?*

Так, в розділі 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у яких відкрито рахунки суб'єкта декларування або членів його сім'ї» декларації.

Зі змісту пункту 8¹ частини першої статті 46 Закону випливає, що обов'язок щодо зазначення в декларації відомостей про фінансові установи, в яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки, виникає незалежно від типу рахунку, мети, з якою його було відкрито, суб'єкта, яким такий рахунок було фактично відкрито, суми залишку коштів на рахунок.

Зобов'язання держави перед громадянами України, які внаслідок знецінення втратили грошові заощадження, поміщені в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, а також у державні цінні папери, придбані в установах Ощадного банку СРСР, що діяли на території України, встановлені Законом України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України».

Відповідно до положень вищезазначеного Закону установи Ощадного банку України протягом грудня 1996 року – березня 1997 року проводили одноразову індексацію вкладів громадян, на проіндексовану суму вкладнику видавалася ощадна книжка. Заощадження громадян відновлювалися у співвідношенні 1 карбованець заощаджень на 1,05 гривні за станом на 1 жовтня 1996 року. Компенсація втрат від знецінення заощаджень проводилася їх власникам починаючи з 1997 року в грошовій (готівковій чи безготівковій) формі через установи Ощадного банку України після внесення в інформаційно-аналітичну систему «Реєстр вкладників заощаджень громадян» відомостей про них, необхідних для ідентифікації вкладника під час відкриття рахунку, а також в інших формах відповідно до законодавства.

Таким чином, якщо в особи був вклад в Ощадбанку СРСР на певну суму в карбованцях, потім ця сума була проіндексована Ощадбанком України і на ім'я вкладника відкрито компенсаційний рахунок на суму індексації вкладу в гривні, то таким особам рекомендовано звертатись до Ощадного банку України з метою отримання інформації щодо відкритих рахунків. У разі підтвердження інформації про наявність відкритих рахунків, відповідні відомості підлягають відображенню у розділі 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у яких відкрито рахунки суб'єкта декларування або членів його сім'ї».

* Інформація про банківські та інші фінансові установи, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно, не зазначається при поданні «щорічної», «після звільнення», «кандидата на посаду» декларацій за 2019 рік.

19. Як зазначати відомості про банківський рахунок, який відкривається суб'єктом декларування на ім'я члена сім'ї – неповнолітню особу?*

Для відображення у декларації відомостей про банківський рахунок, який відкритий суб'єктом декларування на ім'я члена його сім'ї – неповнолітню особу, необхідно у полі «Особа, якої стосується» додати суб'єкта декларування

та члена сім'ї (дитину), у полі «Інформація про фізичну або юридичну особу, яка має право розпоряджатися таким рахунком або має доступ до індивідуального банківського сейфу (комірки)» вказати члена сім'ї (дитину).

* Інформація про банківські та інші фінансові установи, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно, не зазначається при поданні декларацій типів «щорічна», «після звільнення», «кандидата на посаду» за 2019 рік.

Х. Особливості відображення відомостей про видатки та правочини суб'єкта декларування

20. Чи зазначаються у декларації відомості про операції з обміну валюти?

Зважаючи на те, що здійснюючи операцію з обміну валюти, особа набуває новий актив (грошові кошти у новій валюті), правочини та видатки, пов'язані з валютно-обмінними операціями, підлягають відображенню у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації (у випадку, коли розмір разового видатку чи вартість предмета правочину перевищує 50 ПМ).

Крім того, у разі здійснення разового видатку (на купівлю валюти) на суму, яка перевищує 50 ПМ, суб'єкт декларування (на якого поширюються вимоги частини другої статті 52 Закону) повинен подати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані.

Відповідно до пункту 10 частини першої статті 46 Закону в декларації зазначаються відомості про видатки, а також будь-які інші правочини, вчинені у звітному періоді, на підставі яких у суб'єкта декларування виникає або припиняється право власності, володіння чи користування, у тому числі спільної власності, на нерухоме або рухоме майно, нематеріальні та інші активи, а також виникають фінансові зобов'язання.

Положеннями частини першої статті 1 Закону України «Про валюту і валютні операції» встановлено, що торгівля валютними цінностями – це операції з купівлі, продажу або обміну валютних цінностей, що здійснюються як у готівковій формі (для банківських металів – із фізичною поставкою), так і безготівковою формі (для банківських металів – без фізичної поставки).

Відповідно до частини першої статті 177 ЦК України об'єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші.

Згідно з частинами першою, другою статті 715 ЦК України за договором міни (бартеру) кожна із сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар. Кожна із сторін договору міни є продавцем того товару, який він передає в обмін, і покупцем товару, який він одержує взамін.

Таким чином, здійснюючи операцію з обміну валюти, особа вчиняє правочин.

**Голова
Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Олександр НОВІКОВ